

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มบุคลากรในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน นักเรียน และบุคลากรทางภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรี

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 31 คน และนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 49 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบประมาณค่า (Rating Scale) และคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ซึ่งจะมีคำตอบให้เลือกโดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

1. เพศ
2. อายุ

3. ระดับการศึกษา

4. ตำแหน่ง/สถานภาพ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรี โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาสภาพของการดำเนินงานของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีในปัจจุบัน แล้วนำมาสร้างข้อคำถามตามสภาพของดำเนินงานของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรี ออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ข้อคำถามสภาพการดำเนินงานของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารและครู มี 2 ประเด็น ดังนี้

1.1.1 ด้านคุณลักษณะ จำนวน 9 ข้อ

1.1.2 ด้านการปฏิบัติการสอน จำนวน 8 ข้อ

แต่ละด้านประกอบด้วยข้อคำถามรวมจำนวน 17 ข้อ และตัวเลือกคำตอบจำนวน 3 ตัวเลือก ที่มีน้ำหนักคะแนน 3 ระดับ คือ

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับดี

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับปรับปรุง

1.2 ข้อคำถามสภาพการดำเนินงานของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสำหรับนักเรียน มีจำนวน 18 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยข้อคำถามและตัวเลือกคำตอบจำนวน 5 ตัวเลือก ที่มีน้ำหนักคะแนน 5 ระดับ คือ

ระดับคะแนน 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

2. นำร่างแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเชิงโครงสร้างโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC ซึ่งพบว่า มีค่า 1.0 และผู้เชี่ยวชาญแนะนำเกี่ยวกับภาษาที่ใช้

3. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้กับบุคคลที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาถึงความเข้าใจตรงกันของภาษาที่ใช้ ระหว่างผู้ถามกับผู้ตอบ ปฏิบัติการของผู้ตอบ การเรียงข้อคำถาม และปัญหาจากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตามสภาพจริง พบว่า แบบสอบถามสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามสภาพจริงได้อย่างเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างทุกประการ จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74

5. นำแบบสอบถามที่ได้ผ่านการตรวจคุณภาพ ทั้งความตรงเชิงเนื้อหาไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงในการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Sciences) for WINDOWS เพื่อหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 สร้างรูปแบบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีให้สถานศึกษานำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบบมีส่วนร่วม โดยมีวิธีการสร้างดังนี้

1. นำข้อมูลที่ศึกษาไว้มาสร้างเป็นประเด็นคำถาม
2. นำประเด็นคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา
3. นำประเด็นการสนทนากลุ่มไปทดลองกับบุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพื่อดูความสอดคล้องสัมพันธ์กันของข้อคำถาม ภาษา ลักษณะการตอบ และท่าทีของผู้ตอบ เป็นต้น พบว่า ข้อคำถามตามแนวทางการสนทนากลุ่มมีความสอดคล้องกัน และผู้ตอบสามารถเข้าใจคำถามได้ตรงกัน รวมทั้งผู้ตอบมีความกระตือรือร้นที่จะตอบตามลักษณะการเรียงข้อคำถาม

4. จัดทำประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีในการจัดการเรียนการสอนฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นโครงสร้างที่ได้กำหนดไว้ แล้วนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.3.1 การเก็บข้อมูลเอกสาร

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารแนวความคิดการจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้งานวิจัย และเอกสารบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวความคิดวิจัย และการสร้างแบบสอบถาม

3.3.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Work)

การเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสำรวจพื้นที่ที่จะศึกษาโดยวิธีการแบบเจาะจง และนัดหมายผู้ที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธีการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของประชากรกลุ่มตัวอย่าง นอกจากนี้ ยังใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) แบบเจาะจง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสภาพการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาและการดำเนินการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีของสถานศึกษา ระหว่างวันที่ 4 มกราคม - 18 พฤษภาคม 2558 และใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบบมีส่วนร่วม ในขั้นตอนการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ระดมความคิดเห็นให้ได้มาซึ่งรูปแบบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในวันที่ 29 พฤษภาคม 2558

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเก็บข้อมูลจากเอกสารและภาคสนามแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และตรวจสอบความถูกต้อง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายสภาพการดำเนินการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยนำเสนอข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่าในรูปแบบตาราง และวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ตามประเด็นวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.5 การประชุมเชิงปฏิบัติการ

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อนำเสนอซึ่งผลการศึกษาวิจัยต่อผู้ให้ข้อมูลหลักที่ให้ข้อมูลดังกล่าว และเป็นการระดมความคิดเห็นเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมกันคิด วิพากษ์วิจารณ์ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผลการวิจัยในวันที่ 29 พฤษภาคม 2558 ณ ห้องปฏิบัติการทักษะทางด้านดนตรี สาขาวิชาดนตรี อาคาร 14 ชั้น 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

หัวข้อในการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

1. แนะนำผู้วิจัย แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการสนทนากลุ่ม
2. เหตุผลและความจำเป็นของปัญหาวิจัย
3. สภาพการดำเนินการจัดการเรียนรู้อุบัติปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
4. นำเสนอรูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีมาปรับใช้ในการเรียนการสอน
5. สรุปและรับฟังข้อเสนอแนะอื่น ๆ และกล่าวขอบคุณ

3.6 รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในการประชุมเชิงปฏิบัติการ

3.6.1 นายกาญจนพงษ์ ตราชู	ผู้อำนวยการโรงเรียนสวายจิกพิทยาคม
3.6.2 นายประเสริฐชัย พิสาครรัมย์	ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยราชพิทยาคม
3.6.3 นายไพรัตน์ อรุณศิริภูมิ	รองผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยราชพิทยาคม
3.6.4 นายสารกิจ ศรีรุ่งกูร	ครูชำนาญการพิเศษ
3.6.5 นายธีรพันธ์ เศรษฐนันท์	ครูชำนาญการพิเศษ
3.6.6 นางรมิดา มณีวรรณ	ครูชำนาญการพิเศษ
3.6.7 นายสวัสดิ์ กระจรัมย์	ครูชำนาญการพิเศษ
3.6.8 นายชนะ ไชคศิริ	ครูชำนาญการพิเศษ
3.6.9 นายสมศักดิ์ จุลเสวก	ครูชำนาญการพิเศษ
3.6.10 นายอรุณ เจริญรัมย์	ครูชำนาญการพิเศษ
3.6.11 นางสุภาพ เจริญรัมย์	ครูชำนาญการ
3.6.12 นายเกรียงศักดิ์ ปะรุรัมย์	นักวิชาการ

3.6.13 ดร.สถาพร วิชัยรัมย์	นักวิชาการ
3.6.14 นางสาวศุภานันท์ พิมัยรัมย์	ชาวบ้าน
3.6.15 นายพรรัตน์ เหล่าศรี	ชาวบ้าน
3.6.16 นางสาวแสงจันทร์ พลสยม	ชาวบ้าน
3.6.17 นางวนิดา เวชสุวรรณ	ชาวบ้าน
3.6.18 นายวรพงษ์ อรุณศิริภูมิ	ชาวบ้าน
3.6.19 นางสาวนฤมล จิตต์หาญ	อาจารย์สาขาวิชานาฏศิลป์
3.6.20 นายสุจิน สังกวาลย์มณีเนตร	อาจารย์สาขาวิชาทัศนศิลป์

3.7 การนำเสนอข้อมูล

การเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยใช้วิธีการเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Description Analysis) ผู้วิจัยจะนำเสนอเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

- 3.5.1 เอกสารงานวิจัย
- 3.5.2 บทความวิจัย
- 3.5.3 ข้อมูลซีดีรอม (CD-R)